

ІНФОРМАЦІЙНІ ПОТРЕБИ УЧАСНИКІВ ІННОВАЦІЙНО-ІНТЕГРОВАНИХ СТРУКТУР ЯК КОРИСТУВАЧІВ РЕЗУЛЬТАТАМИ АУДИТУ

Останніми роками ринок аудиторських послуг в Україні розширився та диференціювався за напрямками та інтересами замовників аудиту. Це пов'язано, насамперед, із розширенням можливості диверсифікації професійних послуг аудиторів, що певною мірою відкриває нові можливості як перед самими аудиторами та аудиторськими фірмами, так і перед замовниками їх послуг. Відмінною рисою сучасного розвитку є поява високо інтегрованих (вертикального та горизонтального типу) структур, які відрізняються можливостями спільного використання технологій, людських та фінансових ресурсів, які спроможні розвивати високотехнологічні виробництва, і така концентрація зусиль особливо важлива, коли декілька ідей повинні поєднатися в одну життєздатну інновацію.

Під користувачами результатами аудиту слід розуміти особу, осіб або категорію осіб, для яких аудитор складає аудиторський звіт та у випадках, передбачених Міжнародними стандартами аудиту (МСА) та вітчизняними законодавчими і нормативними актами, повідомляє іншу додаткову інформацію з питань аудиту.

В.В. Ковальов обґрунтовано підкреслює, що інформація сама по собі не існує, існують лише дані, з яких можна отримати інформацію, тому інформація варіабельна та суб'єктивна, а ступінь інформативності даних завжди відносний, причому ця відносність визначається багатьма чинниками, зокрема, рівнем професійної підготовки користувача та мірою його поінформованості на момент отримання даних [1, с. 168]. При цьому слід враховувати важливість потреби та інтересу в певній інформації. Як зазначає Н.Л. Луман, інформацію неможливо отримати пасивно із сигналів, які сприймаються з навколишнього світу, навпаки, вона завжди містить деяку вільну компоненту очікування того, що з нею потім можна робити, тобто ще до початку виникнення інформації відносно неї має сформуватися інтерес [2, с. 38].

Отже, необхідно виділити один із основних критеріїв, яким має відповідати цільова аудиторія, в інтересах якої готується аудиторський звіт: вона повинна розуміти діяльність підприємства та прагнути вивчати інформацію, яка міститься у фінансовій звітності та аудиторському звіті з достатньою старанністю. Цей критерій визначення груп користувачів є надзвичайно важливим, оскільки неправильні рішення користувачами можуть бути прийняті не тільки через відсутність достовірної та корисної інформації в

аудиторському звіті, а й через відсутність знань про правила, за якими цей документ був підготовлений та поданий. Дослідження інформаційних потреб різних груп користувачів дало змогу дійти таких висновків:

1. Основною метою користувачів аудиторського звіту є не просто факт його отримання, а можливість задоволення своїх інформаційних потреб як користувачів фінансової звітності. Такі інформаційні потреби можна об'єднати під назвою «загальна інформаційна потреба». Аудиторський звіт є лише частиною загальної системи інформаційного забезпечення, яку використовують у процесі їх задоволення. Тому аудит задовольняє тільки інформаційну потребу у встановленні ступеня відповідності фінансової звітності визначеним критеріям для того, щоб підвищити ступінь довіри до подальших оцінок фінансового стану підприємства та ефективності його системи управління.

2. Інформаційна потреба щодо висловлення думки аудитора про достовірність фінансової звітності, враховуючи мету аудиту, визначена як основна, але фактично перетворюється в допоміжну, оскільки саме специфічні інформаційні потреби визначають необхідність використання фінансової звітності та аудиторського звіту.

3. Основною для всіх користувачів є потребав отриманні інформації про можливість підприємства функціонувати в майбутньому та відсутність підстав для банкрутства, тобто стосовно дотримання такого принципу підготовки фінансової звітності як безперервність, яка може бути задоволена в рамках виконання аудиторських процедур, передбачених МСА 570 «Безперервність». Додаткових, розширених процедур потребує більш докладна оцінка та прогнозування фінансового стану, яка віднесена до складу специфічних інформаційних потреб, мета якої для кожної групи користувачів відрізняється. Наприклад, для потенційних і реальних акціонерів важливим є прогнозування прибутковості підприємства для визначення спроможності виплачувати дивіденди та збільшувати дивідендні платежі. Для постачальників важливий прогноз дотримання підприємством прийнятого рівня ліквідності для забезпечення вчасного погашення заборгованості.

4. Серед інших специфічних інформаційних потреб, які можуть бути задоволені в рамках виконання процедур, передбачених Міжнародними стандартами аудиту, можна виділити потреби в отриманні такої інформації як: дотримання в процесі фінансово-господарської діяльності вимог законодавства, що безпосередньо впливає на визначення суттєвих сум і розкриття інформації у фінансовій звітності суб'єкта господарювання; ризики суттєвого викривлення фінансової звітності, ідентифіковані у процесі отримання розуміння суб'єкта господарювання та його середовища, включаючи систему внутрішнього контролю; факти ідентифікації шахрайства; відсутність суб'єктивізму при визначенні управлінським персоналом облікових оцінок у процесі складання фінансової звітності; оцінка стану системи внутрішнього контролю суб'єкта господарювання.

5. Більшість користувачів цікавить не тільки рівень достовірності фінансової звітності, а й факт дотримання законодавства, яке має вплив на фінансово-господарську діяльність підприємства. Наприклад, для акціонерів

важливе значення матиме законодавство про акціонерні товариства, державне регулювання ринку цінних паперів, цінні папери та фондовий ринок, для працівників – трудове законодавство, для постачальників – Цивільний та Господарський кодекси, для замовників і покупців – спеціальне законодавство щодо вимог щодо якості продукції. Однак слід враховувати, що в рамках звичайних аудиторських процедур аудитор досліджує лише те законодавство, яке має суттєвий вплив на фінансову звітність. Тому потреба в інформації стосовно дотримання іншого законодавства виходить за рамки вимог Міжнародних стандартів аудиту.

6. Важливе значення майже для всіх груп користувачів має поінформованість про наявність ризиків суттєвого викривлення фінансової звітності внаслідок шахрайства та факти ідентифікації шахрайства, що розширює висновок аудитора.

7. Більшість користувачів, які мають пряму заінтересованість в діяльності підприємства, можуть вимагати інформації про ефективність управління, яку частково можна отримати в рамках звичайних аудиторських процедур при оцінці системи внутрішнього контролю. Більш ґрунтовне дослідження стану корпоративного управління (для акціонерних товариств) та ефективності управління потребуватиме додаткових процедур.

8. Відповідно до МСА 540 «Аудит облікових оцінок, у тому числі облікових оцінок за справедливою вартістю, та пов'язані з ними розкриття інформації» аудитор повинен оцінювати обґрунтованість облікових оцінок, застосованих управлінським персоналом. Наприклад, це стосується вибору методу нарахування амортизації та строку корисного використання конкретного об'єкта основних засобів і нематеріальних активів, методу нарахування резерву сумнівних боргів. Для багатьох груп користувачів, наприклад для кредиторів та інвесторів, підтвердження аудитором факту відсутності суб'єктивізму при встановленні таких оцінок управлінським персоналом буде важливою додатковою інформацією, яка підкріплює думку аудитора про достовірність фінансової звітності.

9. Інформація про судові процеси є обов'язковою складовою процесу оцінки фінансового стану будь-якого підприємства. Судові процеси, які стосуються фінансової звітності, аудитор досліджує відповідно до вимог МСА 501 «Аудиторські докази – додаткові міркування щодо відібраних елементів», проте інформація стосовно інших судових процесів вимагатиме додаткових аудиторських процедур, оскільки виходить за рамки МСА.

У цілому більшість інформаційних потреб можна задовольнити в рамках виконання аудиту фінансової звітності, оскільки відповідні аудиторські процедури передбачені як обов'язкові для виконання, але за умови інформування користувачів про їх проведення і результати.

Література:

1. Ковалев В.В. Финансовый анализ : методы и процедуры / В.В. Ковалев. – М.: Финансы и статистика, 2006. – 560 с.
2. Луман Н.Л. Общество как социальная система. [Пер. с нем.] / Н.Л. Луман. – М.: Издательство «Логос», 2004. – 232 с.